

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 404/2023-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Tatianou Jánošikovou, advokátkou, Rooseveltova 6, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1 Co 119/2018 z 20. marca 2019 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 120/2020 z 30. januára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 119/2018 z 20. marca 2019 (ďalej len „napadnutý rozsudok“), ako aj uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 120/2020 z 30. januára 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnutý rozsudok i napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Žiada tiež o priznanie finančného zadost'učinenia od krajského súdu i najvyššieho súdu po 5 000 eur a o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Košice II (ďalej len „okresný súd“) rozhodoval v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 997/2002 o nároku žalobcu (sťažovateľa) na zaplatenie sumy 34 524,73 eur, ktorého sa voči žalovaným domáhal na základe tvrdenia, že jeho právny predchodca (od ktorého nadobudol pohľadávku z titulu zmluvy o postúpení pohľadávky) ako nájomca vykonal so súhlasom prenajímateľa bývalého Bytového podniku mesta Košice

rekonštrukciu nehnuteľnosti, ktorú mal v nájme. V dôsledku jednostranného ukončenia zmluvného vzťahu zo strany prenajímateľa mu vznikli náklady v súvislosti s uskutočnením rekonštrukčných prác, ktoré mu pôvodný prenajímateľ ani jeho právni nástupcovia neuhradili.

3. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom č. k. 17 C 997/2002-115 z 29. januára 2007 žalobu zamietol. Po podaní odvolania krajský súd uznesením č. k. 4 Co 99/2007-136 z 30. októbra 2008 prvoinštančný rozsudok zrušil a vrátil vec okresnému súdu, ktorý následne druhým rozsudkom č. k. 17 C 997/2002-299 z 25. mája 2011 žalobu opäť zamietol. Po podaní odvolania bol rozsudok okresného súdu uznesením odvolacieho súdu č. k. 4 Co 289/2011-332 z 23. mája 2013 zrušený a vec bola vrátená súdu prvej inštancie s tým, aby zistil konkrétny rozsah prác vykonaných právnym predchodcom žalobcu a ustálil konkrétny charakter týchto prác a zistil ich hodnotu znaleckým dokazovaním.

4. V poradí tretím rozsudkom č. k. 17 C 997/2002-820 z 25. októbra 2017 okresný súd žalobu zamietol a žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov konania. Sťažovateľa zaviazal nahradiť trovy štátu v rozsahu 30 %.

5. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil prvoinštančný rozsudok vo veci samej a vo výroku o trovách konania žalovaného v 1. rade. Vo výroku o trovách konania žalovaného v 2. rade zmenil rozsudok tak, že mu priznal plnú náhradu trov prvoinštančného konania i odvolacieho konania. Žalovanému v 1. rade náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol a sťažovateľovi uložil povinnosť zaplatiť žalovaným v 1. a 2. rade náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu, ako i napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu zhodne argumentuje, že sa zakladajú na skutkových a právnych záveroch, ktoré sú arbitrárne, svojvoľné, právne neodôvodnené, sú v priamom rozpore s vykonanými dôkazmi, listinami a svedeckými výpoveďami.

8. Skutkové a právne závery označených súdov v napadnutých rozhodnutiach sú podľa názoru sťažovateľa z ústavnoprávneho hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, čo má za následok porušenie jeho práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu:

10. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu je argumentácia sťažovateľa uplatnená v ústavnej sťažnosti založená na námietkach, že skutkové a právne závery krajského súdu sú arbitrárne, svojvoľné, právne neodôvodnené, sú v priamom rozpore s vykonanými dôkazmi.

11. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

12. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

13. V danom prípade mal sťažovateľ k dispozícii opravný prostriedok, ktorý mu zákon na ochranu jeho základných práv účinne poskytuje. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu mohol podať dovolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

14. Ústavný súd v súvislosti s predbežným prerokovaním ústavnej sťažnosti preskúmal dovolanie sťažovateľa a zistil, že námietky v ňom uplatnené sa prekrývajú s argumentáciou sťažovateľa v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu.

15. Dovolací súd po preskúmaní argumentácie sťažovateľa viažucej sa na prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie odmietol ako neprípustné.

16. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

17. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní, v ktorých sa (popri všeobecných procesných podmienkach) uplatňujú aj ďalšie, osobitné procesné podmienky dovolacieho konania.

18. Ústavný súd, poukazujúc na svoju doterajšiu judikatúru, považuje za potrebné zdôrazniť, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné sudy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

19. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľa pričom zistil, že sťažovateľ v dovolaní uplatnil dovolací dôvod podľa § 431 ods. 1 CSP, ktorý vymedzil vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

20. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že dovolací súd dospel k záveru, že čo sa týka dôvodu podľa § 431 ods. 1 CSP, v zmysle uplatnenej vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie neprípustné, keďže vadu zmätočnosti v posudzovanej veci nezistil.

21. V súvislosti s argumentáciou sťažovateľa, že skutkové a právne závery najvyššieho súdu sú arbitrárne, svojvoľné, právne neodôvodnené, sú v priamom rozpore s vykonanými dôkazmi, ústavný súd poukazuje na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia, v ktorej sa okrem iného uvádza:

„Nesúhlas dovolateľa s procesným postupom odvolacieho súdu resp. nevykonaním ďalších dôkazov, ktoré neboli relevantné pre opodstatnenosť uplatneného nároku, nemožno považovať za porušenie jeho procesných práv. Uvedené predstavuje prejav zákonnej právomoci súdu korigovať návrhy účastníkov na vykonanie dokazovania, sledujúc tak rýchly a hospodárny priebeh konania a súčasne zabezpečenie toho, aby sa zisťovanie skutkového (skutočného) stavu dokazovaním držalo v mantineloch predmetu konania a aby sa neuberalo smerom, ktorý z pohľadu

podstaty prejednávanej veci nie je relevantný. V prípade, že súd odmietne vykonať určitý účastníkom navrhovaný dôkaz, je jeho zákonnou povinnosťou v odôvodnení rozhodnutia uviesť, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy (§ 220 ods. 2 CSP a I. ÚS 350/08).

Pokiaľ dovolateľ namietal nevykonanie jeho návrhov na vykonanie dôkazov (resp. nevykonanie navrhnutých/označených dôkazov) súdmi v konaní, namieste je uviesť, že súčasťou práva na spravodlivý proces je nepochybne aj právo označiť dôkazy na preukázanie svojich skutkových tvrdení. Na strane druhej tomuto právu nezodpovedá povinnosť súdu (primárne prvoinštančného súdu na pojednávaní) v procese dokazovania vykonať všetky stranami navrhované dôkazy. Súd rozhoduje, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná (§ 185 ods. 1 CSP).“

22. V ďalšej časti napadnutého uznesenia najvyšší súd zdôraznil, že Civilný sporový poriadok ustanovuje, že súd je povinný v odôvodnení rozsudku jasne a výstižne vysvetliť, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. V prípade, ak súd nevykoná určitý, účastníkom navrhnutý dôkaz, je jeho zákonnou povinnosťou v odôvodnení rozhodnutia uviesť, prečo nevykonal navrhnuté dôkazy (rozhodnutie I. ÚS 350/08). Posúdenie veci musí v sebe implikovať aj posúdenie relevantnosti navrhovaného dôkazu a poskytnutie dostatočného odôvodnenia súdom. Až nesplnenie si tejto povinnosti súdom je porušením práva naspravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP.

23. Dovolací súd uviedol, že v posudzovanej veci sa „stotožnil s precíznym odôvodnením rozsudku odvolacieho súdu v bode 11. a 12., v ktorom zrozumiteľne zrekapituloval aké dokazovanie bolo v spore vykonané, vysvetlil a to na podklade záverov prvoinštančného súdu, prečo neboli vykonané ďalšie žalobcom navrhnuté dôkazy (svedkov), prečo nepovažoval za relevantnú výpoveď svedka [REDAKOVANÉ], riaditeľa Bytového podniku mesta Košice, keď správne uviedol, že jeho vyjadrením nemohlo prísť účinne k zmene písomne uzavretej Zmluvy o nájme nebytových priestorov (l. č. 5 spisu). V bode 12. odôvodnenia odvolací súd vysvetlil ako vyhodnotil listinný dôkaz - interný list Bytového podniku mesta Košice z 20. júla 1998 a vysporiadal sa aj s vykonaným znaleckým dokazovaním tak, že žalobca neuniesol v spore dôkazné bremeno na preukázanie protihodnoty toho, o čo sa zvýšila hodnota prenajatého nebytového priestoru pri ukončení nájmu. Sporné nebolo, že v nebytovom priestore boli vykonané určité (napr. búracie, asanačné,..) práce, avšak žalobca v súdnom konaní nepreukázal premietnutie výdavkov do samotnej zvýšenej hodnoty prenajatých nebytových priestorov, čo by už nereparovalo ani prípadné ďalšie znalecké dokazovanie realizované po dvadsiatich piatich rokoch od skončenia nájmu predmetných nebytových priestorov, keď podľa odvolacieho súdu nevyplynulo ani zo znaleckého posudku znalca [REDAKOVANÉ] č. 5/2004 (l. č. 577 spisu), ako aj z rozsiahlej fotodokumentácia z obhliadky vykonanej dňa 13. februára 2014.“

24. Ústavný súd v zhode s dovolacím súdom zdôrazňuje, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci.

Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, keďže (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie (podľa § 442 CSP dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými pochybeniami v dokazovaní a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak, ako vyplýva z napadnutého uznesenia, dovolací súd takúto vadu v posudzovanej veci nezistil.

25. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je zrejmé, že dovolací súd sa podrobne, jasne a zrozumiteľne vysporiadal so všetkými námietkami sťažovateľa, ktoré v dovolaní uplatnil, odôvodňujúc jeho prípustnosť § 420 písm. f) CSP, a jeho závery považuje ústavný súd za ústavne udržateľné.

26. V nadväznosti na uvedené a citované časti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd pripomína, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie ním označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Civilný sporový poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľa k súdnej ochrane v konaní o dovolaní.

27. Ústavný súd vyjadruje opakovane nesúhlasný postoj k prezentovanému názoru (body 11 a 12 odôvodnenia napadnutého uznesenia) najvyššieho súdu, že pojmom „procesný postup“ v zmysle § 420 písm. f) CSP sa v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda samotná procedúra prejednávania veci, a teda že nemožno vykladať tento pojem extenzívne jeho vzťahovaním aj na meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu a že postupom súdu nemožno rozumieť samo rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (napr. II. ÚS 170/2021). Napriek uvedenému nie je ojedinelé, že dovolací súd sa takejto interpretácie naďalej pridrižiava, avšak v posudzovanej právnej veci nebola táto neprípustne reštriktívna interpretácia pojmu procesný postup v zmysle namietanej vady podľa § 420 písm. f) dôvodom odmietnutia meritórneho preskúmania veci dovolacím súdom, preto v okolnostiach veci postačí, že ústavný súd na ňu opätovne poukázal.

28. Napriek uvedenej výhrade ústavného súdu z odôvodnenia napadnutého uznesenia ako celku možno vyvodit', že najvyšší súd odmietnutie dovolania s'ťažovateľa primeraným spôsobom odôvodnil, pričom tieto jeho závery nemožno považovať za arbitrárne. Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého uznesenia nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu, t. j. postup, ktorý by nemal oporu v zákone.

29. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie s'ťažovateľ namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej s'ťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.

30. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné, a preto ústavnú s'ťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietol v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

31. Keďže ústavná s'ťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch s'ťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. augusta 2023

Ľuboš Szigeti
predseda senátu